

Stanko Jambrek

Prilozi za jedinstvo u evanđelju Isusa Krista

Iako su ideje o jedinstvu bile prisutne u promišljanju kršćana od Isusova djelovanja na zemlji, značajniji procesi koji su nastojali ostvariti to jedinstvo javljaju se osamnaestom stoljeću. Prvo se javlja proces "jedinstvo u evanđelju" u kojemu sudjeluje evanđeosko kršćanstvo razdijeljeno nakon reformacije u brojnim samostalnim crkvama i denominacijama. Potom se javlja protestantski ekumenizam (1910.) koji većinski zastupaju teološki liberalne denominacije, a nakon Drugoga vatikanskog sabora (1964.) Katolička crkva nastoji preuzeti vodeću ulogu u oblikovanju ekumenizma današnjice.

U Hrvatskoj su se ti procesi za jedinstvo kršćana odvijali u specifičnom kontekstu. Katolička crkva bila je i jest većinska crkva, protestantske crkve (Evanđelička crkva i Reformirana crkva) zajedno su imale tek nešto više od dvadesetak župa koje su okupljale nekoliko tisuća vjernika, većinom nominalnih. Evanđeoski kršćani u Hrvatskoj 1970-ih većinom su se okupljali u malobrojnim baptističkim i pentekostnim crkvama (zajedno oko 40 crkava). Potkraj 20. i početkom 21. stoljeća evanđeosko kršćanstvo u Hrvatskoj snažno naglašava evangelizaciju svih onih koji nisu upoznali Isusa Krista kao osobnog Spasitelja, a kao rezultat toga duhovnog procesa danas u Hrvatskoj djeluje više od 150 lokalnih crkava. Naglašavam samostalne lokalne crkve, a ne denominacije stoga što evanđeosko kršćanstvo uči da lokalna crkva ima puninu crkvenosti, a lokalne crkve se mogu udružiti u denominaciju. Denominacija pak ima ograničeni autoritet, samo onoliko koliko na nju prenesu lokalne crkve. Pojedine lokalne crkve u Hrvatskoj udružene su u Savez baptističkih crkava (45 zajednica)¹, Evanđeosku pentekostnu crkvu (50 zajednica od kojih je 5 u formiranju)², Crkvu Božju (8 zajednica)³, Vijeće

1 Vidi: <http://www.baptist.hr/ustrojstvo-saveza/crkve-clanice> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

2 Vidi: <http://epc.hr/hr/vodic/mjesne-crkve/> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

3 Vidi: http://www.crkvabozja.hr/povijest_crkvebozje.html (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

Kristovih crkava (11 zajednica)⁴, Kristovu pentekostnu crkvu (8 zajednica)⁵, Savez crkava "Riječ Života" (17 kršćanskih centara od kojih je 6 misijskih postaja)⁶, u pokret kućnih crkava (7 zajednica)⁷ te u nekoliko samostalnih mjesnih crkava, kao što su Kršćanska proročka crkva⁸, Crkva cjelovitog evanđelja⁹ i Crkva Radosne vijesti¹⁰ u Zagrebu, Kršćanska proročka crkva Maranatha i Crkva Radosne vijesti u Splitu te niz neregistriranih zajednica kršćana u Zagrebu, Splitu, Osijeku i u drugim gradovima i naseljima u Hrvatskoj.¹¹ Spomenute zajednice vjernika razlikuju se u manje bitnim teološkim naglascima, vodstvu i djelovanju zajednice, no sve nastoje temeljiti svoj nauk i djelovanje u Svetome pismu i stoga prihvaćaju i oživotvoruju jedinstvo kršćana u evanđelju Isusa Krista. Teologije i prakse ekumenizma kakvog promiču Katolička crkva i Svjetsko vijeće crkava većini od spomenutih zajednica je biblijski neutemeljen i stoga neprihvatljiv. Tek manji dio crkava (najviše osam do deset posto) predvođenih liberalno-evanđeoskim vođama prihvaća i sudjeluje u ekumenizmu.

Iako su promišljanja ekumenizma na hrvatskim prostorima stara desetljećima, još uvijek nije usvojena jedna i sveobuhvatna definicija ekumenizma koja bi obuhvatila sva promišljanja. Stoga se u Hrvatskoj suočavamo s nizom interpretacija ekumenizma, od biblijskog jedinstva kršćana obrazloženog u Isusovoj molitvi (Iv 17) do osuvremenjenog univerzalizma i vjerskog pluralizma kako nam ga u medijima i življenju komuniciraju liberalni pripadnici društva i kršćanskih crkava.

Evanđeoski kršćani¹² u Hrvatskoj, kao i u svijetu, posljednjih pola stoljeća bili su više usredotočeni na duhovno relevantnu evangelizaciju i osnivanje novih crkava. Pitanja ekumenizma i uključivanja u društvene trendove ostavljali su malobrojnim teolozima i društveno-politički angažiranim vođama koji su nasto-

4 Vidi: http://www.kristove-crkve.hr/sadrzaj_list.aspx?ID=19 (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

5 Vidi: <http://pentekost.hr/kontakt/> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

6 Vidi: <http://www.rijeczivota.hr/o-nama/> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

7 Pokret kućnih crkava u Hrvatskoj djeluje kao udruga pod nazivom Savez građana za promicanje kršćanskih vrijednosti kroz kućne zajednice i javne manifestacije.

8 Vidi: <https://hr-hr.facebook.com/prorockacrkva> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

9 Vidi: http://www.cce.hr/hr/home_hr.html (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

10 Vidi: <http://www.crkva-radosne-vijesti.hr/> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

11 Ove zajednice kao registrirane i neregistrirane udruge građana praktično djeluju kao kršćanska crkva.

12 Pridjev *evanđeosko* dolazi uz naziv *kršćanstvo* kako bi ukazao da spomenuto kršćanstvo (ili kršćani) svoje propovijedanje temelji na *evanđelju* (grčki *euangelion*). Uporabom pridjeva *evanđeoska* u nazivu crkve naglašava se središnja uloga Isusa Krista, milosti, vjere i Svetoga pisma, u vjerovanju i djelovanju crkve. Izraz *evanđeoski kršćanin* obuhvaća svakoga kršćanina koji svoje vjerovanje i djelovanje temelji na evanđelju Isusa Krista.

jali uspostaviti i održati društvenu relevantnost evanđeoskog kršćanstva. Iako je od ranih 1970-ih bilo privrženika ekumenizma u Hrvatskoj, značajnije rasprave o ekumenizmu unutar evanđeoskih denominacija javljaju se početkom dvadesetprvog stoljeća. Tako su pastori, propovjednici, teolozi i predstavnici lokalnih zajednica Saveza baptističkih crkava u Hrvatskoj značajnije raspravljali o ekumenizmu tijekom 2013. godine, a pastori, propovjednici, teolozi i predstavnici lokalnih zajednica Evanđeoske pentekostne crkve tijekom 2014. godine. Maglovito pitanje jedinstva kršćana i ekumenizma desetljećima se iznova i iznova javlja ne samo u većim evanđeoskim denominacijama već i u manjima, posebice na razini lokalnih zajednica u kojima je duhovni život i primjena Riječi Božje puno važniji od službene crkvene politike njihove denominacije.

U članku "*Kršćansko svjedočanstvo u multireligijskome svijetu u svjetlu Riječi Božje*" objavljenom u ovo broju časopisa *Kairos* (str. 217-243) ukratko sam obrazložio povijesni nastanak i razvoj tri ključna procesa koji se pozivaju na Isusovu molitvu Bogu Ocu o jedinstvu kršćana. Ovdje, stoga, ne donosim priloge iz ekumenskih procesa koje predvode Svjetsko vijeće crkava i Rimokatolička crkva već samo priloge o jedinstvu kršćana kako ga razumijeva većina svjetskog evanđeoskog kršćanstva. Naravno, unutar evanđeoskog kršćanstva postoji čitav spektar različitih teologija i teorija o jedinstvu kršćana, ekumenizmu i međureligijskom dijalogu. Ovaj moj prilog neka posluži prvenstveno kao temeljna informacija i poticaj na iscrpnije proučavanje Riječi Božje a zatim i proučavanje i prosuđivanje primjene Riječi Božje u denominacijama, lokalnim crkvama te promišljanju i življenju utjecajnih teologa i duhovnih vođa.

Evanđeosko kršćanstvo snažno zastupa biblijsko jedinstvo kršćana u evanđelju Isusa Krista. Kako Biblija uopće ne komunicira ideju o jedinstvu crkva već jedino stvarnost jedinstva onih koje je Bog Otac dao Isusu Kristu, koji su prihvatili njegovu riječ i vrše je (Iv 17,1-26), tako se evanđeosko kršćanstvo okuplja oko evanđelja Isusa Krista, a ne oko neke ideje, teologije ili institucije.

U osnovne karakteristike svjetskog evanđeoskog kršćanstva, koje je u Hrvatskoj većinom okupljeno pod zajedničkim imenom „Crkve reformacijske baštine”, možemo svrstati:

1. Pozivanje na *Sveto pismo* kao jedini i krajnji autoritet za kršćansko vjeronanje i življenje te vjeronanje i djelovanje crkve. Sveto Pismo je jedini konačni autoritet u pitanjima vjere i ćudoređa.
2. Isticanje da je *Božja milost* jedino sredstvo spasenja, a spasenje je dar koji se prihvaća vjerom. Prava se pak vjera poznaje po dobrim djelima.
3. *Obnavljanje* crkve u vjeronanju i djelovanju prema uzoru na crkvu opisanu u Djelima apostolskim.
4. Crkva je zajednica svetih, odnosno *zajedništvo nanovorođenih kršćana*

krštenih u odrasloj dobi nakon priznanja grijeha i ispovijedanja osobne vjere u Isusa Krista kao Spasitelja i Gospodina.

5. Učenje da svaka mjesna crkva ima *puninu crkvenosti* jer u njoj se najviše Riječ Božja i prebiva Duh Božji, pa je stoga svaka mjesna crkva samostalna i neovisna.
6. Naglasak na *svećenstvu svih vjernika* uz praktično odbacivanje crkvene hijerarhije.
7. Kršćanstvo je ponajprije *učeništvo* – nasljedovanje Isusa Krista. Naglašava se koncept učenitva koji uključuje evangelizaciju, etiku i socijalno djelovanje.
8. *Agape ljubav* kao jedina odgovarajuća motivacija kršćanskoga življenja.
9. Naglašavanje *duhovnoga jedinstva* u Isusu Kristu unatoč denominacijsko-strukturnim različitostima.
10. *Otvorenost za istinu* pod vodstvom Duha Svetoga (Jambrek, 2003,18).

Svjetsko evanđeosko kršćanstvo obznanilo je privrženost jedinstvu u evanđelju Isusa Krista snažnim naglaskom autoriteta Biblije u brojnim dokumentima, među kojima su: *Lausanski zavjet* (1974.), *Čikaška izjava o nepogrešivosti Biblije* (1978.), *Čikaška izjava o tumačenju Biblije* (1982.), *Čikaška izjava o primjeni Biblije* (1986.), *Manilski proglas* (1989.), *Evanđelje Isusa Krista: Evanđeosko proslavljanje* (1999.), *Amsterdamska deklaracija* (2000.) i *Capetownski iskaz o predanju* (2010.).

U Tablici 1. nalaze se sažete ključne karakteristike svjetskih procesa za jedinstvo kršćana: evanđeoskog jedinstva u evanđelju Isusa Krista te ekumenizma Svjetskog vijeća crkava i Katoličke crkve.

U tri dalja priloga pod nazivom “Svjetsko evanđeosko kršćanstvo 2010-ih” donosim slikoviti prikaz svjetskog evanđeoskog kršćanstva sa smještajem pojedinih dokumenata unutar njegovog spektra.

Potom slijede prilozima prijevoda ključnih dokumenata svjetskog evanđeoskog kršćanstva koji do sada nisu bili objavljeni na hrvatskom jeziku. Smatram da se rasprave u Hrvatskoj o jedinstvu kršćana, ekumenizmu i međureligijskom dijalogu moraju voditi prvenstveno i isključivo na temelju Biblije, koja daje dostatne upute i smjernice za jedinstvo, a pri tome treba uzeti u obzir dokumente koje je prihvatila većina evanđeoskih kršćana u svijetu, naravno, samo one koji su uko-riječeni u Riječi Božjoj.

Tablica 1.
Svjetski procesi za jedinstvo kršćana

Proces	JEDINSTVO U EVANĐELJU	EKUMENIZAM	
Sudionici	<i>Evandeosko kršćanstvo</i>	<i>Svjetsko vijeće crkava</i>	<i>Rimokatolička crkva</i>
Približni broj sudionika*	Oko 600 milijuna	Oko 500 milijuna	Oko 1.214 milijuna
Temeljna polazišta	1. Evanđelje Isusa Krista. 2. Evandeoska teologija-utemeljena na cjelokupnoj Riječi Božjoj.	1. Liberalna protestantska teologija i humanistička filozofija. 2. Trendovi u društvu. 3. Riječ Božja.	1. Tradicija i crkveno učiteljstvo. 2. Humanistička filozofija 3. Riječ Božja.
Perspektiva**	1. Perspektiva vječnosti. 2. Pragmatična perspektiva.	1. Humanističko-futuristička perspektiva. 2. Pragmatična perspektiva.	1. Povijesna perspektiva. 2. Humanističko-futuristička perspektiva.
Cilj	1. Proslavljanje Trojednog Boga vršenjem njegove Riječi. 2. Jedinstvo kršćana u Evanđelju Isusa Krista. 3. Zajedništvo onih koji poznaju Boga Oca i vjeruju Isusu Kristu te vrše riječ Božju.	1. Jedinstvo kršćana. 2. Jedinstvo svih religija. 3. Jedinstvo cijeloga nastanjenog svijeta.	1. Udruživanje crkava u jednu - Rimokatoličku Crkvu s papom na čelu. 2. Okupljanje katolika, pravoslavnih, protestanata i pripadnika drugih kršćanskih crkava oko euharistijskog stola kojemu predsjedava papa.
Metodologija – načini ostvarenja	1. U jedinstvu mogu sudjelovati jedino obraćeni i nanorodeni kršćani. 2. Jedinstvo ostvaruje Isus Krist po Duhu Svetom u srcu vjernika. 3. Vjernici trebaju očuvati to jedinstvo.	1. Jedinstvo se postiže dijaloškim pregovorima i dogovorom između denominacija, crkava, skupina kršćana te svjetskih religija i onih koji ne vjeruju.	1. Jedinstvo se postiže dijaloškim pregovorima i dogovorom između denominacija, crkava i skupina kršćana uz uvjet da ta jedna buduća crkva bude Rimokatolička Crkva s papom na čelu.

* Približni broj sudionika temelji se na podacima spomenutih tijela. Za Svjetsku evandeosku alijansu (World Evangelical Alliance) vidi: <http://www.worldea.org/whoweare/introduction>; za Svjetsko vijeće crkava (World Council of Churches) vidi: <http://www.oikoumene.org/en/about-us>; za Rimokatoličku crkvu vidi: <http://www.zenit.org/en/articles/holy-see-presents-statistical-yearbook-and-directory-to-pope-francis>.

** Perspektiva prošlosti je gledište koje sadašnje probleme razmatra iz prošlosti te nastoji oživljavati prošlost. Pragmatična perspektiva je gledište na sadašnjost u kojoj je čovjek u središtu, a Bog sluga. Sav kršćanski život usredotočen je na čovjeka i njegovu dobrobit: njegov mir, zdravlje, dugi život, blagoslove, imanja, blagostanja, bogatstva, uspjehe, lijepi izgled i dobre osjećaje. Humanističko-futuristička perspektiva okuplja ljude oko ideje stvaranja novoga svijeta. U središtu je ljudska ideja i dogovor oko ideje, pri čemu je Bog nepotreban. Perspektiva vječnosti je otvorenost za spoznavanje Boga, poznavanje i vršenje njegove volje ovdje na zemlji kao što je na nebu.

Većinu svjetskog evanđeoskog kršćanstva čine konzervativni evanđeoski kršćani koji prihvaćaju autoritet Riječi Božje za nauk i življenje te nastoje tu Riječ naviještati svima i posvuda. U središtu njihova naviještanja je uskrsli Isus Krist kao Spasitelj, Gospodin i Gospodar. Najprije nastoje biti duhovno relevantni u društvu, a tek potom kulturno relevantni.

Manji dio svjetskog evanđeoskog kršćanstva čine liberalni evanđeoski kršćani koji uz limitirani autoritet Riječi Božje nastoje uvrstiti u nauk i življenje promišljanja i blagodati suvremene kulture. Oni stavljaju razum iznad Božje objave kako bi napravili mjesta za kulturu i učinili kršćansku poruku prihvatljivom suvremenom i znanstvenom mentalitetu. Liberalni evanđeoski kršćani nastoje najprije biti kulturno relevantni, a tek potom duhovno relevantni. Njihova evangelizacijska poruka često se prilagođava kulturi, čije su karakteristike relativizam, univerzalizam i pluralizam. Stoga liberalni evanđeoski kršćani najčešće sudjeluju u kulturno relevantnim pokretima, među kojima su i ekumenizam i međureligijski dijalog.

U članku *The New Liberals* Don Matzat zaključuje: "Kršćanska crkva nije u većoj mjeri evanđeljem utjecala na svjetovnu kulturu. Umjesto toga, filozofija, metode i stil sekularne kulture proželi su kršćansku crkvu. Umjesto prilagođavanja svjetovne kulture, veliki evanđeoski eksperiment kulturne relevantnosti pro-

izveo je kršćansku kulturu koja je gotovo identična sa sekularnom kulturom.”¹³ Propovijedanjem kulturno relevantnih poruka i življenjem u skladu s njima liberalno evanđeosko kršćanstvo uvodi svjetovnu kulturu u crkvu i time drastično mijenja crkvu, koja se potom nimalo ne razlikuje od svijeta. Nasuprot tome konzervativno evanđeosko kršćanstvo radikalno propovijeda evanđelje Isusa Krista koje mijenja pojedince i zajednice u skladu s Riječi Božjom te time aktivno vrši svoju Bogom danu službu soli i svjetla u svijetu (usp. Mt 5,13-16).

Načela evanđeoskog kršćanstva za sudjelovanje u jedinstvu u evanđelju te vođenje ekumenskog i međureligijskog dijaloga

Sljedeća načela ukorijenjena su u Riječi Božjoj i obznanjena u opće prihvaćenim dokumentima svjetskog evanđeoskog kršćanstva, među kojima su: *Lausannski zavjet* (1974.), *Čikaška izjava o nepogrešivosti Biblije* (1978.), *Čikaška izjava o tumačenju Biblije* (1982.), *Čikaška izjava o primjeni Biblije* (1986.), *Manilski proglas* (1989.), *Evanđelje Isusa Krista: Evanđeosko proslavljanje* (1999.), *Amsterdamska deklaracija* (2000.) i *Capetownski iskaz o predanju* (2010.). Ovi dokumenti utvrđuju jasna i nedvosmislena načela prema kojima evanđeosko kršćanstvo može sudjelovati u ekumenskom i međureligijskom dijalogu.

1. Autoritet i snaga Biblije (2 Tim 3,16; 2 Pt 1,21; Iv 10,35; Iz 55,11; 1 Kor 1,21; Rim 1,16; Mt 5,17.18; Juda 3; Ef 1,17.18; 3,10.18). Evanđeoski kršćani postojano su predani Bibliji kao nadahutoj i autoritativnoj riječi Božjoj. Stoga sve doktrine i prakse moraju biti vrednovane, potvrđene i prihvaćene na temelju Biblije ili odbačene kao neprihvatljive i krivo učenje. *Lausannski zavjet* ističe:

Ispovijedamo božansko nadahnuće, istinitost i autoritet kako Starog tako i Novog zavjeta u svojoj cjelovitosti kao jedne i jedine objavljene i zapisane Božje riječi, bez pogreške u svemu što tvrdi, jedinom nezabludivom putu vjere i djelovanja. Vjerujemo također u snagu Božje riječi u ispunjenju Božjeg spasenjskog plana. Poruka Biblije namijenjena je cijelom čovječanstvu. Božja objava u Kristu i u Pismu je nepromjenljiva. Po njoj Duh Sveti govori i danas. Ona rasvjetljuje um Božjih ljudi u svakoj kulturi, kako bi dokučili Božju isti-

13 “By and large, the Christian Church has not impacted the secular culture with the Gospel. Instead, the philosophy, methods, and style of the secular culture have invaded the Christian Church. Rather than adjusting the secular culture, the grand evangelical experiment in cultural relevance has produced a Christian culture that is virtually identical with the secular culture.” Vidi: <http://www.mtio.com/articles/aissar107.htm> (pristupljeno 20. studenoga 2014.).

nu svojim očima i objavili cijeloj Crkvi svekoliku mudrost Božju (*Lausannski zavjet 2*).

2. Jedinstvenost i središnjost Isusa Krista (Gal 1,6-9; Rim 1,18-32; 1 Tim 2,5,6; Dj 4,12; Iv 3,16-19; 2 Pt 3,9; 2 Sol 1,7-9; Iv 4,42; Mt 11,28; Ef 1,20,21; Fil 2,9-11). Konzervativni evanđeoski kršćani potpuno su i beskompromisno predani apsolutnoj jedinstvenosti Isusa Krista. *Lausannski zavjet* ističe: “Ispovijedamo vjeru u jednoga i vječnoga Boga, Stvoritelja i Gospodara svijeta, Oca, Sina i Duha Svetoga, koji upravlja svime po naumu svoje volje.” Zatim nastavlja:

Ispovijedamo samo jednog Spasitelja i samo jedno evanđelje, premda prepoznajemo raznolikost evanđeoskih pristupa. Vjerujemo da svi ljudi posjeduju neki oblik spoznaje o Bogu po Božjoj objavi u prirodi. Ipak pobijamo da je ta spoznaja dovoljna za spasenje, jer čovjek svojom nepravednošću nije će istinu. Odbacujemo također, kao protivno Kristu i evanđelju, sve pretpostavke i razmatranja koja podrazumijevaju da Krist govori kroz sve religije i ideologije. Isus Krist, jedini je Bogočovjek, koji je sebe predao za otkup grešnog čovjeka i jedini je posrednik između Boga i čovjeka. Nema drugog imena po kojemu se možemo spasiti. Svi ljudi propadaju zbog grijeha, ali Bog ljubeći svakog čovjeka ne želi da itko propadne, već da se svi obrate. Oni koji odbacuju Krista, odbacuju radost spasenja i sami sebe osuđuju na vječno odvojenje od Boga. Proglašavanje Krista Spasiteljem svijeta ne znači da je samim tim čitavo čovječanstvo automatski i konačno spašeno, a još manje da sve religije omogućavaju spasenje. Naprotiv, naviještanje Krista znači proglašavati ljubav Božju grešnome svijetu i poziv svima da se obrate Spasitelju i Gospodinu u svesrdnom osobnom predanju u pokajanju i vjeri. Isus Krist je uzvišen iznad svakog drugog imena i žudno iščekujemo dan kad će mu se svako koljeno pokloniti i svaki ga jezik priznati Gospodinom (*Lausannski zavjet 3*).

Manilski proglaš pak ističe:

Pozvani smo naviještati Krista u sve više pluralističkom svijetu. Dolazi do oživljavanja starih vjera i nastajanja novih. I u prvom je stoljeću bilo “mnogo bogova i mnogo gospodara”. A ipak, apostoli su odvažno potvrđivali Kristovu jedinstvenost, nužnost i središnjost. I mi to moramo činiti. Budući da su muškarci i žene stvoreni na sliku Božju i vide u stvorenju obilježja njegova Stvoritelja, i nastale religije ponekad sadrže elemente istine i ljepote.

Međutim, one nisu alternativna evanđelju. Budući da su ljudska bića grješna, a “sav je svijet u vlasti zloga”, čak i religiozni ljudi trebaju Kristovo otkupljenje. Prema tome, mi nemamo ovlasti reći da se spasenje može naći izvan Krista ili bez jasnog prihvaćanja njegova djela po vjeri. ... Jedino je on utjelovljeni Sin, Spasitelj, Gospodar i Sudac, i jedino je on, zajedno s Ocem i Duhom, dostojan štovanja, vjere i poslušnosti svih ljudi. Postoji samo jedno evanđelje, jer postoji samo jedan Krist, koji je zbog svoje smrti i uskrsnuća jedini put spasenja. Stoga, odbacujemo i relativizam koji smatra sve religije i duhovnosti jednako

vrijednim pristupima Bogu, i sinkretizam koji pokušava pomiješati vjeru u Krista s drugim vjerama (*Manilski proglas* 3).

Capetownski iskaz o predanju snažno naglašava Kristovu jedincatost te poziva liberalne evanđeoske kršćane da ne prihvaćaju dominantne političke i gospodarske ideologije bez biblijske kritike te da, pod pritiskom religijskog pluralizma, ne kompromitiraju svoje vjerovanje u Kristovu jedincatost. Kršćani trebaju čuti i primijeniti Isusov poziv na pokajanje, da se odreknu svega što nije Božje te da se vrate poslušnoj ljubavi i štovanju samoga Boga (*Capetownski iskaz o predanju* I, 2a).

3. Snaga Duha Svetoga (1 Kor 2,4; Iv 15,26.27; 16,8-11; 1 Kor 12,3; Iv 3,6-8; 2 Kor 3,18; Iv 7,37-39; 1 Sol 5,19; Dj 1,8; Ps 85,4-7; 67,1-3; Gal 5,22.23; 1 Kor 12,4-31; Rim 12,3-8). Evanđeoski kršćani, posebice pentekostalci i karizmatici, naglašavaju vodstvo i snagu Duha Svetoga u življenju i djelovanju kršćana. Kršćani jedino po djelovanju Duha Svetoga u njima mogu sudjelovati u mijenjanju svijeta oko sebe. Bez djelovanja Duha Svetoga kršćanska poruka nema snagu, a bez Duha Svetoga kršćani usvajaju kulturu i način življenja svijeta u kojem žive. *Lausannski zavjet* (14) jasno ukazuje na to:

Vjerujemo u snagu Duha Svetoga. Otac je poslao svoga Duha da daje svjedočanstvo za svoga Sina. Bez njegovog svjedočanstva naše je beskorisno. Svijest o grijehu, vjera u Krista, novo rođenje i duhovni rast, njegovo su djelo. Pored toga, Duh Sveti je misionarski duh i zato se evangelizacija spontano rađa iz Crkve ispunjene Duhom. Crkva koja nije misijska proturječi samoj sebi i sputava Duha. Evangelizacija svijeta postat će stvarnost tek onda kad Duh obnovi Crkvu u istini i mudrosti, vjeri, svetosti, ljubavi i sili. Stoga pozivamo sve kršćane da mole za prisutnost suverenog Duha Božjeg, kako bi svi njegovi plodovi bili vidljivi u njegovom narodu obogaćujući tako Kristovo Tijelo. Tek tada će Crkva postati korisnim oruđem u Božjim rukama i cijela će zemlja čuti njegov glas.

4. Biblijska ekleziologija (Otk 22,18-19; Iv 5,39; Rim 1,16; Rim 10,17; 2 Tim 3,15; 2 Tim 4,1-4; Mt 16,18; Ef 5,25; Dj 20,28; Gal 1,7-9; 1 Kor 3,10-11; Otk 2,5; Rim 12,5; Ef 1,23; Rim 6,8; 1 Kor 12,12-30; Ef 2,14-22; 1 Pt 1,21; 1 Pt 2,9; Rim 5,1; Iv 3,5-16; 1 Iv 3,22-24; 1 Tim 6,3-5; itd.). Evanđeosko kršćanstvo zalaže se za biblijsku ekleziologiju i biblijske modele Crkve nasuprot povijesnim modelima crkve, posebice modela crkve kao institucije. Crkva je zajedništvo s Trojednim Bogom: Bogom Ocem (1 Iv 1,6), Bogom Sinom Isusom Kristom (1 Kor 1,9) i Bogom Duhom Svetim (2 Kor 13,13). Crkva je tijelo Kristovo (živi organizam) kojoj je jedina Glava Isus Krist. "Crkva je prije svega zajednica Božjih ljudi, a ne institucija, i ne smije se poistovjetiti ni s jednom određenom kulturom, društvenim ili političkim sustavom, kao ni ljudskom ideologijom" (*Lausannski zavjet* 6).

5. Važnost i hitnost evangelizacije i misije (Iv 17,18; Mt 28,19,20; Dj 1,8; 20,27; Ef 1,9,10; 3,9-11; Gal 6,14,17; 2 Kor 6,3,4; 2 Tim 2,19-21; Fil 1,27; Iv 9,4; Mt 9,35-38; Rim 9,1-3; 1 Kor 9,19-23; Mk 16,15; Iz 58,6,7; Jak 1,27; 2,1-9; Mt 25,31-46; Dj 2,44,45; 4,34,35). Evangelizacija je najvažnija služba i zadatak crkve. Ona podrazumijeva da cijela Crkva čitavom svijetu prenese potpuno evanđelje. Crkva je u središtu Božjeg plana i određena je za širenje evanđelja (*Lausanski zavjet* 6). Krajnji cilj bi trebao biti, u najskorije vrijeme i svim raspoloživim sredstvima, da svaka osoba ima mogućnost čuti, razumjeti i prihvatiti evanđelje (*Lausanski zavjet* 9).

U evangelizaciji osobito treba voditi računa da su muškarci i žene duhovna bića kojima duhovne prakse i tehnike za samopomoć mogu u najboljem slučaju samo ublažiti potrebe koje osjećaju, ali ne mogu dotaknuti ozbiljnu stvarnost grijeha, krivnje i suda. Ni ljudska religija, ni ljudska pravednost, ni sociopolitički programi ne mogu spasiti ljude. Nikakvo samospasenje nije moguće. Prepuštena samima sebi, ljudska su bića zauvijek izgubljena. Stoga *Manilski proglas* (A, 1) poziva evanđeoske kršćane da odbace lažna evanđelja koja poriču ljudski grijeh, božanski sud, božanskost i utjelovljenje Isusa Krista, te neophodnost križa i uskrsnuća (liberalno kršćanstvo), posebice da odbace poluevanđelja, koja umanjuju grijeh i zamjenjuju Božju milost ljudskim samodoprinom. Proglas poziva evanđeoske kršćane da se odlučuju u svom naviještanju evanđelja prisjećati se Božjih radikalnih dijagnoza i njegova jednako radikalnog lijeka (Dj 2,27; Post 1,26,27; Rim 3,9-18; 2 Tim 3,2-4; Post 1,26,28; 2,15; Rim 1,20; 2,1; 3,19; Mt 7,13; 5,46; 7,11; 1 Tim 6,16; Dj 17,22-31; Rim 3,20; Ef 2,1-3; Gal 1,6-9; 2 Kor 11,2-4; 1 Iv 2,22,23; 4,1-3; 1 Kor 15,3,4; Jr 6,14; 8,11).

6. Soteriološka usredotočenost (Iv 1,3; 1 Kor 8,4-6; Heb 1,2; Kol 1,15-17; Ps 110,1; Mk 14,61-64; Ef 1,20-23; Otk 1,5; 3,14; 5,9-10; Rim 2,16; 2 Sol 1,5-10; 2 Kor 5,10; Rim 14,9-12; Mt 1,21; Lk 2,30; Dj 4,12; 15,11; Rim 10,9; Tit 2,13; Heb 2,10; 5,9; 7,25; Otk 7,10). Isus Krist je Stvoritelj svemira, Vladar povijesti, Sudac svim narodima i Spasitelj svih koji se obrate Bogu. *Capetownski iskaz o predanju* (I, 4A) potvrđuje: "Vjerujemo svjedočanstvu evanđelja koje tvrdi da je Isus iz Nazareta Mesija, Onaj koga je Bog imenovao i poslao da ispuni jedinstveno poslanje Izraela Staroga zavjeta, da donese blagoslov Božjega spasenja svim narodima, kako je Bog obećao Abrahamu."

"Jedino u Kristu", naglašava *Capetownski iskaz o predanju* (I, 4C), "Bog nam se potpuno i konačno otkrio, i samo po Kristu Bog je postigao spasenje za svijet. Stoga klečimo kao učenici do nogu Isusa iz Nazareta i zajedno mu s Petrom kažemo: „Ti si Krist, Sin Boga živoga“, a s Tomom priznajemo: „Gospodin moj i Bog moj.“ Iako ga nismo vidjeli, mi ga ljubimo. I radosno se nadamo danu njegova povratka kada ćemo ga vidjeti onakva kakav on jest. Do toga se dana pridružuje-

mo Petru i Ivanu navješćujući da „nema spasenja ni u jednom drugom, jer nema drugog imena pod nebom po kojem nam se treba spasiti“ (Mt 16,16; Iv 20,28; 1 Pt 1,8; 1 Iv 3,1-3; Dj 4,12).

Evanđeosko kršćanstvo naglašava prirodu i nužnost kršćanskog spasenja. Nasuprot religijskom pluralizmu, koji je često temelj ekumenskog i međureligijskog dijaloga, i koji nastoji redefinirati kršćansko spasenje u smislu da bude prihvatljivo religijama, evanđeoski kršćani se držanjem i vršenjem Riječi Božje iznova obvezuju da će po čitavom svijetu pronositi svjedočanstvo o Isusu Kristu i o cijelomu njegovu nauku, znajući da mogu biti svjedoci samo ako sami žive u poslušnosti njegovu nauku (*Capetownski iskaz o predanju* I, 4C).

7. Eshatološka perspektiva (Mk 14,62; Heb 9,28; Mk 13,10; Dj 1,8-11; Mt 28,20; Mk 13,21-23; Iv 2,18; 4,1-3; Lk 12,32; Otk 21,1-5; 2 Pt 3,13; Mt 28,18). Evanđeosko kršćanstvo čvrsto vjeruje da će se Isus Krist osobno i vidljivo vratiti, silno i slavno, kako bi dovršio spasenje i sud. Njegova obećanja su istinita i ostvarena će se te su snažan poticaj evangelizaciji. *Lausanski zavjet* stoga upozorava na biblijska proročstva da će ustati lažni učitelji pod Kristovim imenom i lažni proroci kao preteče Antikrista. Evanđeoski kršćani su stoga obećali: “Zato odbacujemo, kao preuzet san i plod čovjekove oholosti, utopiju o ostvarenju savršenog društva na ovome svijetu. Kao kršćani pouzdajemo se da će Bog ostvariti svoje kraljevstvo, i zato žudno iščekujemo taj Dan; nova nebesa i novu zemlju gdje će prebivati pravda i gdje će Bog kraljevati zauvijek. U međuvremenu predajemo se u službu Kristu i ljudima, u radosnoj podložnosti njegovoj vlasti sve do kraja života” (*Lausanski zavjet*, 15).

Prilozi

Kairos: Evanđeoski teološki časopis objavio je nekoliko važnih dokumenata svjetskog evanđeoskog kršćanstva. Među njima su: *Lausanski zavjet* (*Kairos*, II/2. 341-348); *Čikaška izjava o nepogrešivosti Biblije* (*Kairos*, IV/1. 133-143); *Čikaška izjava o tumačenju Biblije* (*Kairos*, IV/1. 144-158); *Čikaška izjava o primjeni Biblije* (*Kairos*, IV/1. 159-170); *Manilski proglas* (*Kairos*, II/2. 349-364); *Capetownski iskaz o predanju* (*Kairos*, V/1. 167-226).

U ovom broju donosimo dva značajna dokumenta i jedno izvješće, koji će usmjeravati rasprave unutar evanđeoskog kršćanstva o jedinstvu kršćana te o ekumenizmu i međureligijskom dijalogu.

Dokument *Evanđelje Isusa Krista: Evanđeosko proslavljanje* je uz Bibliju temeljni dokument za jedinstvo kršćana u evanđelju Isusa Krista. Sastavljen je 1999. godine kako bi služio kao podsjetnik na spasiteljsko djelo Isusa Krista u svijetu koji odbacuje istinu. Sastavila ga je skupina utjecajnih svjetskih propovjednika i

vršitelja evanđelja iz različitih evanđeoskih denominacija. Dokument ističe nezaobilazne biblijske istine evanđelja koje su nužne za spasenje. Prihvatanjem ovih istina vjernici pokazuju jedinstvo u bitnim vjerovanjima o spasenju koje ih povezuju. Te istine, unatoč svim razlikama, povezuju vjernike kao crkvu Isusa Krista i čine evanđelje Radosnom vijesti.

Amsterdamska deklaracija predstavlja sažeti suvremeni iskaz evanđeoskoga predanja u kojemu su dotaknuta suvremena pitanja s kojima se evanđeosko kršćanstvo susreće tijekom evangelizacije svijeta. Među njima su i pitanja društvene odgovornosti, kulturnog i religijskog pluralizma te ekumenizma i međureligijskog dijaloga.

Dokument *Crkva, evangelizacija i sveze koinonije* je izvješće o međunarodnim konzultacijama između Katoličke crkve i Svjetske evanđeoske alijanse (1993.-2002.). Cjelokupno izvješće donosimo u vjeri da će ono osvjetliti sličnosti i razlike između svjetskog evanđeoskog kršćanstva i Katoličke crkve te uputiti evanđeosko kršćanstvo i Katoličku crkvu u Hrvatskoj u stanje dijaloga na svjetskoj razini. Ovo izvješće može pomoći da kršćanske crkve u Hrvatskoj sadašnje monologe o ekumenizmu zamijene dijalogom ukorijenjenim u Riječi Božjoj.